

BARNEHAGE **NATURLIGVIS**

FORARBEID

VEILEDER:
Eileen Garmann Johnsen

STUDENT:
Marie Lowzow Morland

NTNU 2014

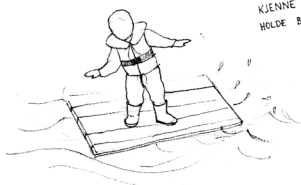
PLANTE, STELLE, SESSONGER, HØSTE, ÅRSTIDER, ANSVAR, SMAKE

BEHERSKE
FØLE

SAND + VANN = SANT
STYRE / PLASSERE VANNET

KJENNE BRUGENE
HOLDE BALANSEN

LAGE SPRUT
LYD

HØRE REGNET

LAGE BARKEDÅTER
SE AT NOE FLYTER OG NOE SYNKER

INNHOOLD

HVA

Hva er en barehage?

Hva er natur?

Program

HVEM

Barnet

HVOR

Brekstad i Ørland

HVORDAN

Metode

Forslag til innlevert materiale

Fremdriftsplan

HVA

*Jeg ønsker å skape en barnehage som skal legge til rette for
opplevelser med og i naturen*

HVA ER EN BARNEHAGE?

En barnehage er en pedagogisk virksomhet som er underlagt "Lov om barnehager". Det er gitt en lovmessig ramme for å sikre barn gode utviklings og aktivitetsmuligheter. Barnehagen er en institusjon hvor barnet får videreutvikle det som er grunnlagt hjemmet. Samtidig blir perspektivene utvidet, barna får nye opplevelser og utvikler andre nære relasjoner. Barna får erfaringer som de ikke kan få hjemme.

Skal en barnehage se ut som et hjem slik at barna havner i omgivelser de kan kjenne seg igjen i? Eller skal barnehagen se ut som en institusjon og være noe annet enn hjemmet? Og hvordan bør en institusjon se ut?

NASJONAL RAMMEPLAN

Alle barnehager er drevet etter "lov om barnehager"
Kunnskapsdepartementet har med hjemmel i loven fastsatt forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Slik er det politikkerne som definerer hva en barnehage skal være.

Alle barnehager skal bygge sin

virksomhet på verdigrunnlaget og innholdet som er fastsatt i barnehageloven og på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til. Staten skal sikre at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen eller beskyttelsen av barn, har den standard som er fastsatt. Dette med særlig hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn.

I rammeplanen blir det også definert hva som er formålet med barnehager.

"Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene."

(Barnehageloven § 1 Formål, 1. ledd)

REGGIO EMILIA

Reggio Emilia er en pedagogisk filosofi som har sitt opphav fra en italiensk by som heter Reggio nell'Emilia. Grunnleggeren var italieneren Malaguzzi. Denne pedagogiske filosofien fikk etterhvert stor oppmerksomhet og spredte seg blant annet til Norge. Filosofien har i senere tid blitt implementert i norske barnehager.

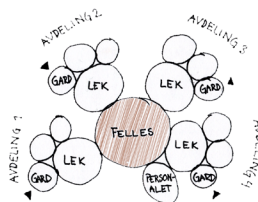
Malaguzzi tillegger rommet så stor betydning i det pedagogiske arbeidet at han har lansert begrepet "den tredje pedagog". Den første er den "vanlige" pedagogen. Barnet er den andre. Mens rommet selv og barnehagen som bygning, er den tredje. Barnehagen skal være et sted som inspirerer og hjelper barna til læring og utvikling.

BARNEHAGEMODELLER

AVDELINGSORGANISERING

Barnehagen har en inngang og garderober for hver avdeling. Hver avdeling har sine lekeområder, mindre disponible rom, kjøkken og toaletter. Av og til har barnehagene et fellesområde som deles av alle avdelingene.

Avdelingsbarnehage

BASEORGANISERING

Felles funksjoner som alle trenger er samlet til felles rom. Dermed finnes det bare en garderobe, et kjøkken, et sett med toaletter osv. Lekeområdene er samlet og gjort tilgjengelig for alle barna. Barna er organisert i mindre grupper. Disse gruppene disponerer hvert sitt rom. Dette rommet er kalt en base og brukes til f.eks samlingstund.

Basebarnehage

SONEORGANISERING

Basene byttes ut med ulike soner i et stort felles rom. Alt av rom er felles.

Sonebarnehage

HVA ER NATUR?

Å definere natur er vanskelig. Det er et bredt begrep uten noen klar grense for hva det omfatter. En definisjon kan være å si at natur er organisk og uorganisk materiale som ikke er produkter av menneskers aktiviteter. I så fall har vi en del grensefaller som dyrket mark, kultivert skog, hager, parker og kunstige innsjøer. De er påvirket av mennesket, men bærer likevel et klart preg av natur.

Mennesker trenger naturen. Helt fra begynnelsen er det den som har dekket de viktigste behovene våre. Det er der vi høster mat, henter vann, den gir oss luft og sol.

På et vis kan man finne natur hvor enn man er. Løvetannen som sprenger asfalten, solen som skinner, fuglene som flyr over de mest urbane områdene. Forskjellen mellom et urbant landskap og et naturlandskap er ikke om du får naturopplevelser eller ikke, men mengden av dem.

I boken "Behavior and the Natural Environment" skrev Wohlwill (1983) om ulike karakterer og dimensjoner som kan gi et skille mellom natur og andre miljøtyper. Han nevnte at inntrykket av bevegelse er annerledes i naturen enn i et bymiljø. Bevegelsene i naturen er mindre intense og roligere enn bevegelsene i byer. Bevegelsene i naturen er videre mer regelmessige og lettere å forutsi. Greinene på et tre kan ikke plutselig flytte seg og slå deg i ansiktet. Årsak og virkning kommer tydelig frem. Bølgenes rytmer oppleves som lovmessige og harmoniske. I kontrast nevner Wohlwill de plutselige, uforutsigbare og intense bevegelsene fra mennesker og trafikken i byene.

Wohlwill (1982) mente videre at man

kunne se på natur på tre ulike måter som alle viste ulike sider ved den. Noen legger hovedvekten på at natur er vekst og forandring. Vegetasjonen vokser og gror, og skifter utseende i løpet av året, mens asfalt og betong er den samme. Naturlig forandring er som regel preget av en regelmessig progresjon, fra lys til mørke, fra nær til fjern, fra kald til varm.

Dernest trakk han fram at mange anser naturen som et tilfluktssted hvor de kan finne ro og hvile. Ikke bare har noen et behov for å unnsnippe støy og forurensning, også det sosiale livet kan være slitsomt. Naturen kan da være et godt tilfluktssted ettersom at den ikke protesterer mot at vi er der, har ikke samfunnets krav for vellykkethet, og vi kommer oss bort fra konflikter og bråk. Kanskje er denne egenskapen ved natur det som ofte gjør den egnet til rekreasjon. Vi har frihet til å være der uten krevende og negative tilbakemeldinger.

For det tredje vil kultur påvirke vårt syn på natur. En som driver reindrift vil kanskje ikke definere natur på samme måte som grupper som bruker den mest til rekreasjon. Ettersom dagens samfunn er multikulturellt, kan det godt være at vi ikke har en felles oppfatning om hva natur omfatter.

Naturen påvirker sansene våre med en mye større styrke enn hva menneskeskapte omgivelser gjør. Vinden kan være kraftig, temperaturen sterk (høy eller lav), overflater river i huden, og lukter kan virke nesten bedøvende. Det menneskeskapte miljø er mer avdempet, enten det dreier seg om overflater som er jevnet ut, eller romtemperatur som er termostatregulert. Slike miljøer er mer statiske, og krever ikke

oppmerksomheten vår i samme grad som naturlige skiftninger. Samtidig kan naturen sies å bestå av mer runde og myke materialer enn hva som er tilfelle i byene.

Prescotts (1987) studerte fysisk miljø i barnehager . Hennes konklusjon var at barnehagemiljøer er altfor enkle sammenlignet med naturen. Hennes erfaring var at barn liker å føle at de er i naturen, og at det er tre kvaliteter ved natur som er unike:

- 1) Nesten ubegrenset mangfold,
- 2) Det faktum at den ikke er menneskeskapt
- 3) Følelsen av tidløshet (fjellet og elven en hører om i eventyr og i historien eksisterer fremdeles).

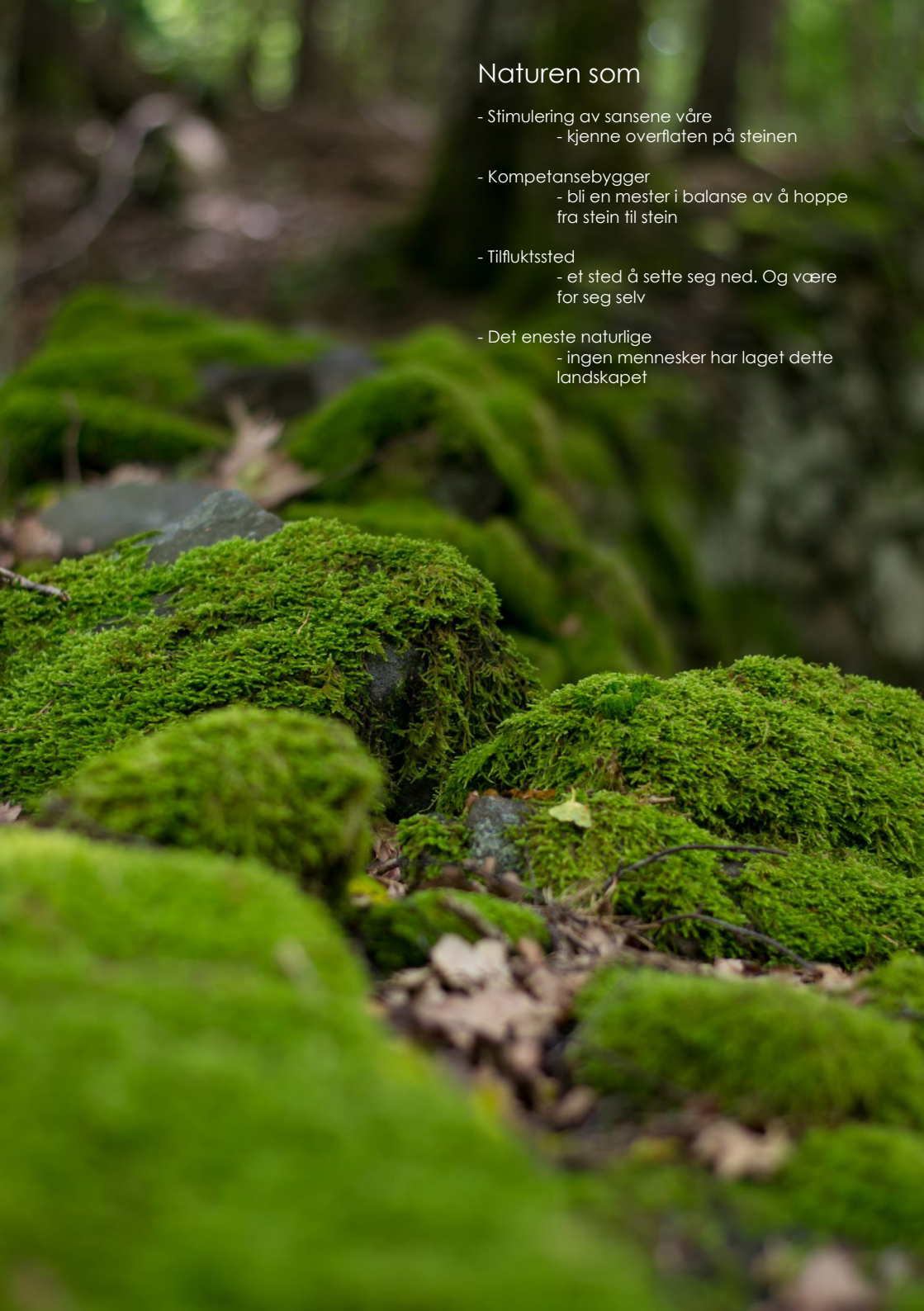
Kryger (1989) skiller mellom fire typer av naturopplevelser:

1) Oppslukelsens estetikk, der vi i kontakt med en ekte og uberørt natur føler at vi kommer i pakt med vår indre natur og opplever harmoni og ro.

2) Destruksjonens estetikk, dvs. opptatthet av at en kan se eller skape ødeleggelse, enten det er oversvømmelser eller å rive opp blomster.

3) Beherskelsens estetikk, når en hogger ved eller bygger hytte.

4) Systematiseringens estetikk, hvor noe blir vakkert først når det er ordnet, f.eks. i insektsamlinger eller herbarier.

Naturen som

- Stimulering av sansene våre
  - kjenne overflaten på steinen
- Kompetansebygger
  - bli en mester i balanse av å hoppe fra stein til stein
- Tilfluktssted
  - et sted å sette seg ned. Og være for seg selv
- Det eneste naturlige
  - ingen mennesker har laget dette landskapet

BARN OG NATUR

Hvorfor er det viktig at barn får vokse opp med mye naturopplevelser? Den grunnleggende ideen for denne barnehagen er at barn som får vokse opp ute i naturen og bli glad i den, senere vil ta ansvar for jorden vi lever på. I tillegg er naturen en god læringsarena. Fysisk aktivitet ute er sunt, og det gir en god utvikling for både psykisk og fysisk helse.

Ta ansvar for fremtiden

Påvirke og medvirke

Oppdage sammenheng

Oppdage mangfold

Være i naturen og bli glad i den

Utvikle holdninger

HVA SKAL BARNEHAGEN INNEHOLDE?

PROGRAM

Ørland kommune har ikke laget noen arealprogram for sine barnehager. Derfor vil jeg ta utgangspunkt i Trondheims areal- og funksjonsplan som en veiledning for grunnbehov i en barnehage.

Samtidig har jeg lyst til å undersøke hva Barna egentlig trenger. Hvor mye plass trenger de egentlig? Hva gjør barna i naturen. Finnes det allerede et program? Hvordan kan barnehagen legge til rette for naturopplevelser? Kan noen funksjoner flyttes ut?

AREALPROGRAM

<i>Barnehage for storbarns ekvivalenter</i>	<i>Nettoareal i m²</i>
<i>Leke- og oppholdsareal</i>	<i>288</i>
<i>Kjøkken</i>	<i>26</i>
<i>Barnas garderober</i>	<i>99</i>
<i>Stellerom pluss HC-toalett</i>	<i>16</i>
<i>Møte- og pauserom</i>	<i>46</i>
<i>Kontorer</i>	<i>20</i>
<i>Personalgarderobe</i>	<i>15</i>
<i>Lager og renholdssentral</i>	<i>44</i>
<i>SUM Nettoareal</i>	<i>554</i>

Antall barn: 60

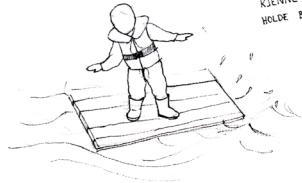

PLANTE, STELLE, SESSØNGER, HØSTE, ÅRTIDER, ANSVAR, SMÅKE

BEHERSKE
FØLE

SAND + VANN = SANT
STYRE / PLASSERE VANNET

KJENNE BØLGENE
HOLDE BALANSEN

LAGE SPRUT
LYD

HØRE REGNET

LAGE BARKEDÅTER
SE AT NOE FLYTER OG NOE SINKER

NATUROPPLEVELSER

VANN

Kjenne på rytmen til bølgene

Holde på balansen mens man går opp og ned i takt med vannet

Høre på møtet mellom vann og jord

Samle på livet i fjæren, fange strandkrabber, reker, sjøstjerner, småfisk og lage et akvarium

Bygge sandslott i strandkanten og lage vollgrav rundt med vann i

Sprute vann og høre at det treffer vannoverflaten som regndråper

Bli våt

Samle skjell

JORD

Lukten av gress, våt jord og blomster

Spise blåbær

Ligge i den myke mosen

Dyrke og høste

LUFT

Kjenne på vinden

Se på fuglene som flyr

Se på himmelen som skifter farge,
skyene som sifter fasong og dagen
som går

Høre bladene rasle i vinden

Fly med drage

Lene seg mot vinden

ILD

Varme mat på bålet

Varme og lys

Se på flammene

Samle seg rundt bålet

HVEM

En barnehage er et sted for barn

BARN BEHÖVER BARN

Ur lusten i mötet med ett annat barn...
ett barn som jag
ögon glittrar
Vad ska vi hitta på!
Föds längtan
Jag vill jag vill jag vill leva
Bli som Du vara som Du
Leka som Du
Du ska se vad jag gör
Jag vill se vad du gör
Kom kom Bara vi
Upp i trädet
in bakom kläderna i hallen
vi bara vi undan dom
som inte är som vi
du förstår mig
du ser mig Dom där stora är nog bra men...
du och jag vi är barn
barn barn
För oss finns en egen värld som dom bara
ler åt
som är vår bara vår
vi är många, har du sett...
vart man går och står
kan dom komma dom där små med lysande
ögon
Hej ska vi lek vi är barn
Kom kom bara vi
Nu och Alltid
Det får aldrig ta slut
Aldrig.

Eva Norén- Björn

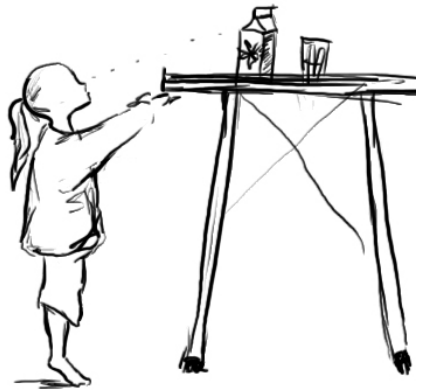
BARNET

Barna er den viktigste brukeren i prosjektet mitt. Barna er i en læringsprosess. De er i en utvikling hvor de lærer å takle omgivelsene sine både sosialt, psyssisk og fysisk.

Barnehagen skal både legge til rette for at barn kan ha det fint sammen og at de kan ha rolige stunder for seg selv. De skal både få utfolde seg fysisk, få trent opp muskler, koordinasjon samt lære å beherske kroppen sin. Samtidig skal man legge til rette for at de får utrykke seg gjennom kunst, ord, og språk. De skal lære å konsentrere seg og finne løsninger på små utfordringer.

Fordi man relaterer omgivelsene sine i forhold til seg selv og sin egen kropp, virker alt mye større enn hvordan vi voksne opplever det. Små barn har en lavere sittehøyde, arbeidshøyde og ståhøyde. De har mindre rekkevidde til å nå ting på og et annet perspektiv på omgivelsene. Utrykket "å føle seg liten" kommer kanskje fra barndomsopplevelsen av å ikke strekke og det å ha behov for hjelp. Hvis barnehagen blir laget med høyder som er tilpasset barnet, kan barnet fungere mer selvstendig, noe som vil gi dem mestringfølelse. Hvis barna selv kan nå opp til leker, tegnesaker og annet lekeutstyr, kan de selv ta ansvar for sin dag og velge hva de skal gjøre uten at de er avhengig av at en voksen hjelper dem med å ta ned det de trenger fra hyller og skap.

Ved hjelp av former, farger og materialer kan man hjelpe barn med å orientere seg. Det kan også forenkle kommunikasjonen.

"Jeg fant dukken i det blå rommet" Gulvet er overlaten som barnet forholder seg mest til. Ved å jobbe med gulvoverflaten kan man gi tydelige signaler og skille mellom skittene, rene, rolige og aktive områder ut i fra hva de går på.

Liten?

Jeg?

Langtlfra.

Jeg er akkurat stor nok.

Fyller meg selv helt på langs og på tvers fra øverst til nederst.

Er du større enn deg selv kanskje?

HVOR

Bruholmen på Brekstad i Ørland

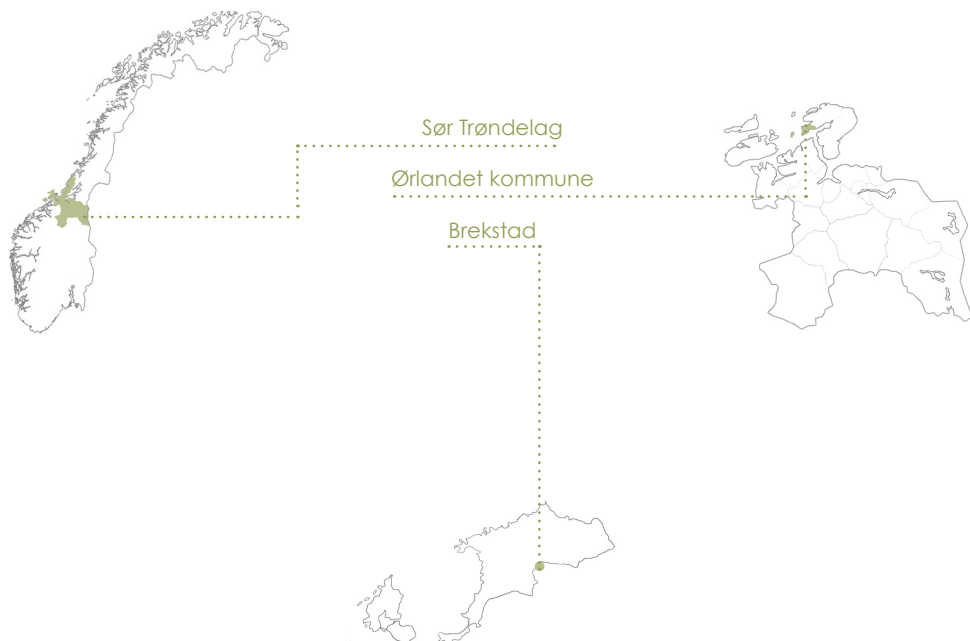
BRUHOLMEN

Prosjektet vil ha ta utgangspunkt i en tomt på Bruholmen på Brekstad i Ørland kommune. I forbindelse med at kampflybasen flyttes hit, er det forventet at kommunen vil få en høy befolkningsvekst de neste årene. Da trengs det flere barnehager.

Bruholmen på Brekstad er en grønn kulle som befinner seg mellom sjøen og et stort åkerlandskap et par kilometer fra Brekstad sentrum. Det er et vindfullt område, med store åkerletter og lite omkringliggende bebyggelse.

Bruholmen har et planteliv som varierer

fra typisk strandvegetasjon til høyere og mer stabil vegetasjon. Man kan også finne rester etter hageplanter fra den tid det bodde folk på Bruholmen. Bernhard Aalbu var eier av Bruholmen fra 1907. Han var misjonær i Kongo 1919-1927, og tok med seg eksotiske planter derfra som han plantet ut på Bruholmen. Selv om det meste av det flotte hageanlegget er borte i dag, kan man være heldig å komme over en og annen spennende og eksotisk plante. Strandvegetasjonen har saltpåvirkede planter som strandrug, saltsiv, fjøresaltgras, skjørbuksurt, saftmelde og strandstjerne. Lenger oppe fra stranden, på bergknattene,

finnes svingel, kvein, strandnellik, strandsmelle, rundskolm, gulmaure, bitterbergknapp, rosenrot, kattedot, firiltunge, harerug, gåsemure, veronika og blåklokke. Innimellom finner du pors, krekling, teiebær, einer, røsslyng, bregneplanter som for eksempel sisselrot, syre, gulaks, timotei, blåknapp, gullris, storblåfjør, vikke og kløver. Skogen på Bruholmen har en del innplantet gran, ellers finnes lønn, osp, bjørk, selje og rogn og buskfuru.

Halvøyen ligger ved et våtmarksområde som er et viktig sted for et rikt fugleliv. Fuglene du ser på Bruholmen er mest ande- og vadefugler. I trekketidene kan man se store skyer med fugler som stopper opp i område for en matbit på våtmarken før de flyr videre.

BRUHOLMEN

BREKSTAD

HVORDAN

En kreativ prosess

METODE

Fagprofilen på dette arbeidet er prosjekteringsoppgave. Jeg vil derfor vekse mellom tegning, CAD og modell på en slik måte at selve undersøkelsene får fokus. Jeg vil benytte ulik skala for å belyse og undersøke forskjellige deler av prosjektet.

Jeg vil dokumentere arbeidet og bruke prosesshefte som verktøy for å drive prosjektet fremover.

Bruk av skissen som verktøy vil stå sentralt i min oppgave. Jeg vil bruke modeller til å undersøke rom, form og konstruksjon. Modeller egner seg bra som et pedagogisk verktøy og kan derfor være nyttige i diskusjoner med andre.

FORSLAG TIL INNLEVERT MATERIALE

Innlevert matriell skal forklare prosjektet og prosjektets fokus og intensjon utfyllende.

HEFTER

Forarbeid
Prosess

TEGNINGER

Leveres i et utvalg og skalaspenn som forklarer situasjonen og prosjektet på best mulig måte.

MODELLER

Arbeidsmodeller og undersøkelsesmodeller.

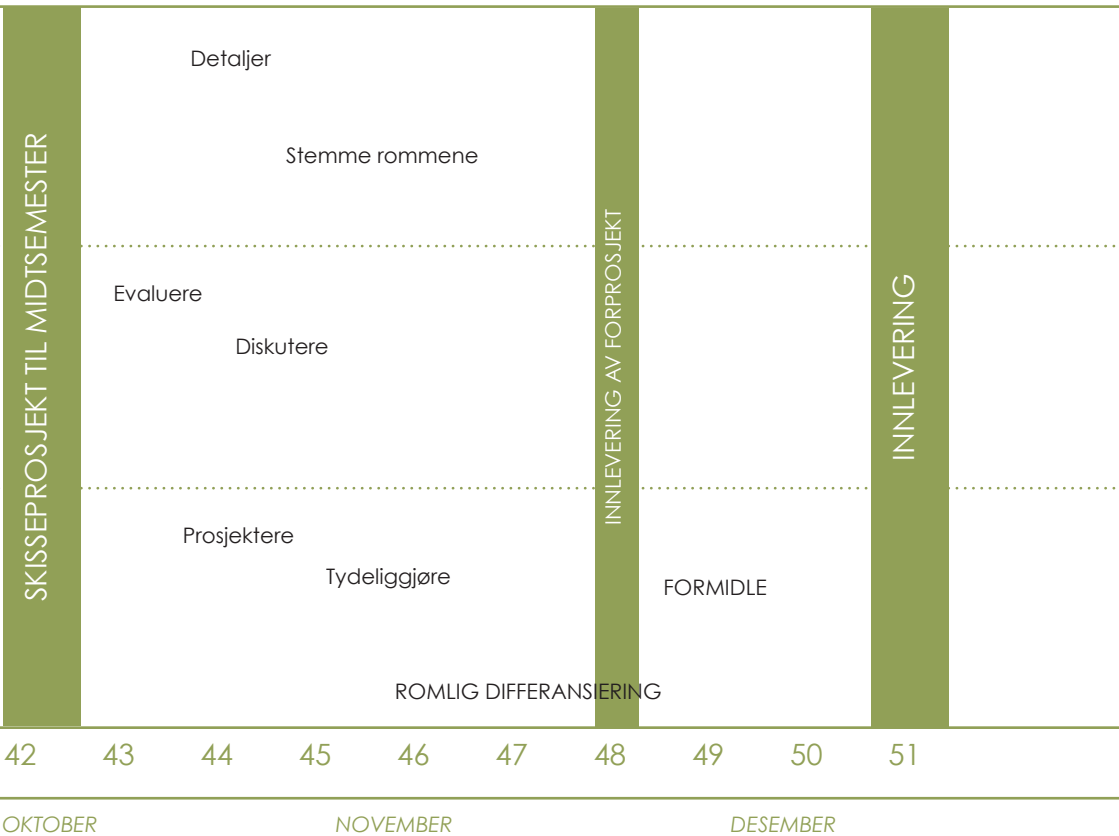
VISUALISERINGER

Som formidler atmosfære, intensjon og romlige kvaliteter.

FREMDRIFTSPLAN

	FASE 1				FASE 2						
<i>INTERESSEFELT OG UNDERSØKELSER</i>	Landskap og arkitektur		Barn og arkitektur			Skalaforståelse		MATERIALITET		Detaljer	
	Barn og natur		SKALA			Åpenhet og lukkethet					
<i>VERKTØY FOR FORSTÅELSE OG REFLEKSJON</i>	Registrering	Kart		Referanser	Teste opp mot intensjoner						
	Oppmåling	TOMTEN			Diagrammer		SKISSEN				
	Intervju	STEDET					MODELL				
<i>IMPLEMENTERE KUNNSKAP OG UTVIKLING AV PROSJEKTET</i>	Skisserende analyse						TESTE KONSEPT				
	Programmering		Formidle					Teste opp mot intensjoner			
			UTVIKLE KONSEPT					Formidle			
	34	35	36	37	38	39	40	41			
	AUGUST				SEPTEMBER						

FASE 3

KILDER

Bjerke T. (1993) Barn og natur.
Oppdragsmelding. Norsk Institutt for
naturforskning

Funksjons- og arealplan for kommunale
barnehager i Trondheim (2005) Trondheim
Kommune

Rammeplan for barnehagens innhold og
oppgaver (2006) Kunnskapsdepartementet

Lysklett O. B. (2006) Temahefte om natur og
miljø DMMH

Dahl B. og Evenstad R. Arkitektur og
pedagogikk i barnehagebygg - møte
mellom pedagogisk innhold og fysiske
strukturer 2012 Høgskolen i Oslo og akershus
og Enerhaugen arkitektkontor AS

Haugen, M. O. Bruholmen
friluftsområde(2003) [http://www.
orland.kommune.no/sitepageview.
aspx?articleID=2808](http://www.orland.kommune.no/sitepageview.aspx?articleID=2808) (Hentet 10.07.2014)